

TEDENSKA PRILOGA

PRIMORSKEGA DNEVNIKA

Trst 12. mar. 1950

Št. 10 - Leto II.

Iz govora tov. E. Kardelja v Mariboru

FLRJ in STO

Kot člen v tej antijugoslovanski kampanji nekaterih najreakcionarnejših krogov na Zapadu, ki se združuje z gonjo kominformovskih klevetnikov proti Jugoslaviji, je smatrati v zadnjem času tudi antijugoslovanske izpade nekkih italijanskih šovinističnih in imperialističnih krogov v zvezi z vprašanjem Trsta. Ti krogi očitno mislijo, da je sedaj prišel za njih čas, da položijo svojo roko na Svobodno tržaško ozemlje.

Tako je imel na primer nedavno v rimskem parlamentu znani irredentist in glasnik italijanskega imperializma Orlando šovinistični govor, v katerem je grmel proti tako imenovanemu jugoslovanskemu terorju v coni B, proti raznarodovanju italijanskega življa, razseljevanju, preganjanju itd. Končal je seveda z zahtevo, da je potrebno STO priključiti Italiji. Ta izzivalni govor v obrambo italijanskih imperialističnih aspiracij je bil seveda sprejet z glasnim odobravanjem parlamenta in še posebej njegovega kominformističnega dela, ki je kar čez noč pljunil na vse svoje nekdanje deklaracije o pravici narodov na samoodločbo.

To pa ni edini primer te vrste. Tržaški občinski svet je 23. februarja sprejel resolucijo, kjer se med prikrito gostobesednostjo klevet proti Jugoslovanski upravi v coni B postavlja tudi zahteva po priključitvi STO Italiji.

Nadalje se je v tej protijugoslovanski kampanji aktiviziral tržaški škof Santin. V svojih protijugoslovanskih okrožnicah in poslanicah ponavlja iste klevete kakor drugi italijanski šovinisti in se seveda zavzema za priključitev Trsta k Italiji. Poleg tega prebveduje slovenskim duhovnikom v coni B vsako zvezo z ljudsko oblastjo in še prav posebej z jugoslovanskimi duhovniki onstran meja cone B.

Ni treba še posebej omenjati, da je največji del italijanskega tiska prav tako vprežen v to protijugoslovansko gonjo.

Vsa ta gonja na prvi pogled priča, da je organizirana iz enega centra in z enim določenim ciljem: definitivno izpodkopati odredbe mirovne pogodbe in na ta ali drugi način izsiliti priključitev STO-ja Italiji.

Ne mislim se spuščati ob tej priliki v kako podrobnejše razpravljanje o tej stvari. Hotel bi naglasiti samo dve stvari: prvič, dejstvo, da je vse vpitje o tako imenovanem preganjanju italijanskega življa v coni B groba kleveta, ki ima namen prikriti dejstvo, da italijanski šovinisti iztegujejo roke po slovenskem in hrvaškem ozemlju v coni B. Res pa je nasprotno, da se slovenska narodna manjšina v Italiji dejansko preganja in dejansko raznaroduje, da se zapirajo slovenske šole, preganja slovensko časopisje, da se zavedni pripadniki slovenske manjšine preganjajo in celo ubijajo, kakor je bil to primer z Andrejem Jušo iz Slovenske Benečije itd. V nasprotju s tem pa ima italijanska manjšina ne samo v coni B, ampak tudi v Jugoslaviji svoje časopise, svoje šole, svoje kulturne organizacije itd.

DRUGIC, LETA 1946 SMO MORALI — ZARADI SPLOSNEGA MIRU — PRISTATI NA MIROVNO POGODBO, KI JE ODTRGALA SEDANJE SVOBODNO TRZASKO OZEMLJE OD JUGOSLAVIJE, TODA DANES NE MOREMO DOVOLITI, DA BI NOVE DELE NASEGA ŽIVLJA, KI PO MIROVNI POGODBI NISO PRIPADLI ITALIJI, IZROCILI NJEJ. O TEM SI MORAJO BITI NA JASNEM VSI TISTI, KI DANES ORGANIZIRAJO PROTIJUGOSLOVANSKO GONJO, DA BI Z NJO PRIKRILI SVOJE IMPERIALISTICNE ZELJE,

JUGOSLAVIJA

in IV. zasedanje generalne skupščine OZN

III.

Nadaljevanje in konec

Jugoslovanska delegacija je zastopala glede tega vprašanja ta-le načela: Prvič, treba je strogo paziti, da se bo tehnična pomoč izkoriščala v smislu Listine OZN, ne pa kot prikrito sredstvo za širjenje ekonomskih in političnih područij; drugič, potrebno je štemeti za tem, da preide vsa tehnična pomoč pod kompetenco OZN; tretjič, tehnično pomoč je potrebno čimprej izpolniti s čim boljšim načinom mednarodnega finansiranja; četrtrič, potrebno je izključiti sleherni poskus postavljanja političnih pogojev za dodelitev tehnične in ekonomske pomoči; petič, potrebno je organizirati dajanje pomoči tako, da se čimprej razvijejo domači kadri in sprostijo čo največje mo- goče mere domače proizvodne sile.

Pri tem je jugoslovanska delegacija pokazala na nekaj pri- merih tudi politiko izrabljanja in diskriminacije, ki jo je vsi- lila Sovjetska zveza socialistični Jugoslaviji.

Ameriška delegacija je bila od vsega začetka za dajanje tehnične pomoči zaostalim deželam preko OZN, seveda ne iz ne- kih humanitarnih razlogov, ampak zato, ker Američani sočijo, da bodo tudi to pot lahko izkoristili za uresničenje tako ime- novane četrte točke Trumanovega programa, točke, ki sicer tu- di govori o pomoči nerazvitim deželam, v bistvu pa pomeni le nov ventil, ki odpira ameriški kapital v stalni borbi, da se prebije čim dalj in v čim večjih količinah čez meje ZDA.

Sovjetska delegacija je te namere Američanov dobro opa- zila. Toda v tem ni še nobena modrost. Opazile so to reč tudi druge delegacije. Končno pa Američani nikoli niti niso skrivali, kje tiči zajec. Modrost je v tem, da poznavajoč načrte na- sprotnika, najdeš tisto pot, po kateri je treba iti, da preprečiš škodljive naklepe nasprotnika in da pri vsem tem čim več po- moreš napredku.

Toda sovjetska delegacija ni šla po tej poti. Ker se je zba- la možnosti, ki jih bo tudi pomoč preko OZN nudila amerškemu kapitalu, in ker ne verjame v moč delavskega gibanja v svetu, se je počutila onemogla pred napadalnostjo ameriškega kapi- tala in se je od vsega začetka zelo trdovratno upirala vsem predlogom v tej smeri, ne glede na to, da je bila že od vsega začetka sama proti vsem.

Ko pa je sovjetski delegat Arutiunian videl, da je tudi Jugoslavija na stani inicijatorjev programa tehnične pomoči, je posvetil precejšen del svojega dvournega govora proti temu programu in zmerjanju jugoslovanske delegacije. Privlekel je na dan celo tako zastarele argumente o prehodu Jugoslavije v imperialistični tabor, kakor so: deblokiranje jugoslovanskega zlata, jugoslovanska trgovina z Zapadom, posojilo, ki je zanj zaprosila Jugoslavija pri Internacionalni banki, in tako dalje. K temu je dodal še nekaj psovk in izmišljotin, kako so se baje Jugoslavlani bogatili na račun sovjetsko-jugoslovanskih meča- nih družb JUSTE in JUSPAD-a, istočasno pa sabotirali obe podjetji, najprej z ustanovitvijo svoje lastne družbe za avionski prevoz JAT, kasneje pa da so JUSTI celo popolnoma odbili gorivo. Poljski delegat Katz-Suchy je tudi dodal svoj delež na- tolčevanju sovjetskega delegata. Ni bilo težko odgovoriti na tako

ceneno izzivanje in na tako očitno neresnico. Toda jugoslovans- ki delegat je le postavil nekaj vprašanj Arutiunianu in Katz- Suchemu. Prvič: Ce je jugoslovanska prošnja za posojilo 25 milijonov izdaja, ali ni potem večja izdaja, ko je Poljska že 1948. leta prejela posojilo v višini 40 milijonov dolarjev? Dru- gič: Zakaj je Sovjetska zveza odbila vsako pomoč, ko jo je po- zvala jugoslovanska vlada v zvezi s tem, ker so ji romunsko-so- vjetske petrolejske družbe v Romuniji, v katerih gospodujejo sovjeti, odbile že naročeni bencin in je zato moral začasno že spomladi 1948. leta prestatj ves notranji avionski promet v Jugoslaviji.

Arutiunian je odgovoril, da je Romunija suverena država in da je njena stvar, komu bo prodajala svoj bencin. Katz Su- chy pa je molčal.

Tedaj je jugoslovanski delegat, samo ponovil dve vpraša- nji, ki ju je postavil sovjetskemu delegatu, ko je v svojem go- voru kritiziral neprincipialno in razbijaško stališče sovjetske delegacije v vprašanju tehnične in ekonomske pomoči zaostalim deželam preko OZN. Ti dve vprašanji sta bili: Prvič, ker sovjetska delegacija odbija politiko dajanja pomoči preko OZN, ali potemtakem Sovjetska zveza namerava dajati pomoč samo na bilateralni osnovi? Drugič, ali se bo pri dajanju po- moči ravnala le po političnih kriterijih, po načelih kakršna so razvidna iz pisem CK VKP (b) CK-ju KPJ, kjer beremo, da bo Sovjetska zveza pomagala samo svojim prijateljem?

Arutiunian tudi na ti dve vprašanji ni odgovoril. Pač pa je že tri dni zaprosil za besedo in izjavil, da je v svojih prejš- njih nastopih in govorih »pozabila« dodati, da se sovjetska de- legacija strinja s programom tehnične pomoči OZN in da bo torej glasovala za predložene resolucije. Tako je pod pritiskom javnega mnenja in načelnega stališča jugoslovanske delegacije sovjetska delegacija na koncu le zapustila svoje nekoristno zo- perstavljanje naporom, da se ekonomsko zaostalim deželam da- je pomoč preko OZN in da se na ta način začne zelo koristno delo, katerega lahko vrši OZN predvsem v korist manjših in slabo razvitih dežel.

17. novembra je bila soglasno sprejeta resolucija, ki »poo- blašča generalnega sekretarja OZN, da odpre specialni račun za tehnično pomoč za ekonomski razvoj po programu raz- širjene ekonomske pomoči«.

Enako vlogo je imela jugoslovanska delegacija glede vpra- šanja tako imenovane Male skupščine. Znano je, da je to telo valila OZN angloameriška večina, da bi izpodkopala temelje Varnostnemu svetu, kjer načelo soglasnosti veže vseh pet stal- nih članov, v Mali skupščini pa se vsa vprašanja rešujejo z večino in ni potrebna soglasnost velikih.

Dokler je Sovjetska zveza, ki je stalni član Varnostnega sveta, opravičevala nado miroljubnega človeštva vsega sveta, da bo kot član Varnostnega sveta hotela in znala braniti inte- rese malih narodov v času med dvema zasedanjima Generalne skupščine, je tudi jugoslovanska vlada bila čvrsto proti kakrš- nemu koli telesu poleg Varnostnega sveta.

«Vendar so nam izkušnje po juniju 1948 omajale to zaupa- nje, se je glasila izjava jugoslovanske delegacije na IV. zase- danju. Zato je jugoslovanska delegacija hotela dati predlog, da

se namesto osovražene Male skupščine izbere neko telo, neka svobodna tribuna, kjer bi predstavniki narodov lahko svobodno izražali svoje mnenje o političnem sodelovanju med narodi, kjer bi se lahko načelno debatiralo o spornih vprašanjih ali o razlikah, ker bi bilo to koristno in potrebno vsaki deželi, ki se dejansko bori za enakopravnost med narodi. To telo ne bi imelo nobenih posebnih pravic. Moglo bi le stavljati predloge.

Tak predlog je bil tem bolj na mestu, ker so Mala skupščina od vseh strani zelo napadali in se je zdelo, da so se je tudi njeni nekdanji iniciatorji pripravljali odreči.

Delegat Izraela je kritiziral Mala skupščino kot telo, ki nič ne dela in ne opravičuje svojega obstoja. Zadnje leto se je sestala samo 4 krat in vsakokrat je debatirala samo o svojem nadaljnjem obstoju. Ni izvršila nobenega opravila nobenega drugega organa OZN. Poleg tega pa je to edini večji organ OZN, kjer ni prisotna večja skupina držav, članice OZN. Delegat Pakistana je naravnost zahteval, naj se Mala skupščina ukine. Predstavniki Venezuele je sporazumno z jugoslovansko delegacijo predlagal, naj se izbere neke vrste komisija, ki naj bi ponovno proučila kompetence Male skupščine in naj bi ukrenila vse potrebno, da bi se osnoval tak pomožni organ Generalne skupščine, kakršen bi bil v skladu z Listino OZN. Kot člane komisije pa je predložil Bolivijo, Francijo, Turčijo, Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo.

Toda delegati sovjetskega bloka so ostali pri starem. Kakor da niso razumeli, da se je položaj spremenil, da Mala skupščina napadajo tudi njeni ustanovitelji, da je beseda o novem, vsekakor bolj demokratičnem telesu, in so kar naprej ponavljali samo to, da je Mala skupščina nezakonita, da je njen cilj izpodrinuti Varnostni svet, izvršiti revizijo Listine OZN itd. Sovjetska delegacija prav za prav ni vedela, kaj naj stori. Zato je sovjetski delegat predložil, naj se seja odloži, da bi «delegacije lahko postavljene predlog resneje premislile». Seja je bila res odložena. Ko pa so se delegacije sešle na novo sejo, je sovjetski delegat na vprašanje, za kaj se je odločil, le kratko odgovoril, da odbija sodelovanje v predlagani komisiji. Tedaj so ga mnogi delegati vprašali: Recite vendar, na kaj bi potem bili pripravljeni pristati? «Nespremenjeno stališče», je bil nejevoljen odgovor.

Generalna skupščina pa je izglasovala sklep, ki proglašala Mala skupščino iz začasnega organa OZN v stalen organ. Proti so glasovali edino delegati sovjetskega bloka. Jugoslovanska delegacija se tega glasovanja ni udeležila. Ne dolgo potem je sekretariat OZN objavil, da so na dnevnem red Male skupščine postavljena za zdaj: vprašanje Koreje, problem bivše italijanske kolonije Eritreje, težba kuomintangske vlade proti Sovjetski zvezi.

Tako je sovjetska delegacija s svojo nepristopnostjo se enkrat pomagala, da se je v vrstah večine, ki je bila že precej nestabilna, ponovno ustvarila enotnost za reakcionarno stvar v OZN.

Vprašanje Grčije je bilo že od 1947. leta stalno na dnevnem redu OZN. Vse sile reakcije so vstale, da bi onemogočile vstajo grškega ljudstva. Ko so zapadni obtoževali sosede Grčije, da pomagajo grškim partizanom, so navažno v isti sapi napadali tudi Sovjetsko zvezo, da nikoli ne drži dane besede. Nemaša se misliti na izjave Stalina Churchillu na Jalti, da «Sovjetska zveza ne kritizira angleškega početja v Grčiji in da Sovjetska zveza nima namere, da bi se kakor koli mešala v vprašanje te dežele» (E. Stettinius, Roosevelt and the Russians. The Yalta conference, 217, 218).

Znano je, da se je Jugoslavija na vseh mednarodnih forumih nesebično in požrtvovalno zavzemala v korist osvobodilnega gibanja grškega naroda. Na III. zasedanju v jeseni 1948. leta je jugoslovanska delegacija bila več tednov na čelu borbe proti nasprotnikom svobode grškega ljudstva. Od takrat pa do IV. zasedanja v New Yorku se je marsikaj spremenilo. Vodstvo grške partije se je po nalogu iz Moskve izneverilo borbi svojega ljudstva. Odstranilo je junaškega voditelja grških partizanov Markosa samo zato, ker se ni hotel pridružiti gonji proti najbolj požrtvovalnemu prijatelju grškega ljudstva, proti Titovi Jugoslaviji, nato pa je v mrzlični naglici hitelo, da bi čimprej likvidiralo poslednji odpor grškega ljudstva in tako

omogočilo, da bi sovjetska vlada lahko stopila med imperialistične partnerje in rekla: «Mi držimo besedo!» Istočasno je, kakor je znano, sovjetski delegat Gromiko v New Yorku aprila 1949 začel z Angloameričani pogajanja za «končno pomirjenje na Balkanu». Krivico za zločin nad grškim ljudstvom pa so vrgli na Jugoslavijo. Izmislili so si neverjetno laž, kako je baje Jugoslavija dovolila monarhofašističnim četam, da so z jugoslovanskega ozemlja zahrbtno napadle grške partizane. Informbirojevski priganjači so še med IV. zasedanjem širili po New Yorku lažne slike, na katerih je prikazano, kako baje Jugoslovanska armada vrača ranjence demokratične armade monarhofašistom.

Medtem je Balkanska komisija, ki ji je bil v Parizu jeseni 1948. leta mandat podaljšan še za eno leto, nadaljevala z intrigami proti grškemu narodu in njegovim severnim sosedom. Glavni zaključki njenega enoletnega dela za IV. zasedanje so bili ti-le: Albanija in Bolgarija še naprej dajeta moralno in materialno podporo grškim partizanom, pri tem je baje Albanija glavni vir materialne pomoči; jugoslovanska pomoč se je zmanjšala ali pa je morda celo prenehala; povečala se je pomoč iz Romunije; komisija je mnenja, da sedanji položaj na grških mejah pomeni «nevarnost za politično neodvisnost in teritorialno integriteto Grčije ter za mir na Balkanu».

Kako se je sovjetska delegacija borila proti tem lažem? ali se je sploh borila? Ze prvi dan debat o grškem vprašanju na IV. zasedanju je pokazal, da bi sovjetska vlada najraje na tihem porila poraz, ki ga je doživela v Grčiji. Zato je sovjetska delegacija namesto resne debate demagoško postavila najprej zahtevo, naj se reši Katarina Zevgos, žena padlega partizanskega voditelja, katero so atenske oblasti obsodile na smrt.

Ko so izdali borbo grškega naroda in povzročili na tisoče smrti grških rodoljubov, so se sovjetski diplomati in delegati ostalih delegacij sovjetskega bloka topili od «humanosti» in rotili skupščino, naj se usmili «sirote vdove, ki ima razen tega mladoletno 14 letno hčerko» (Manuilski).

Britanski delegat Mac Neil je na tako jeremijado Manuilškega javno zaječal. Manuilski se je razhudil in je zapretil angleškemu delegatu, rekoč: «Ljudje imajo ušesa, da bi slišali, oči, da bi videli, razum, da bi mislili. In ljudje vidijo, da je vam zelo neročno, ko se govori o občutkih humanosti».

Romulo se je precej časa razgovarjal z delegati Amerike, Anglije, Sovjetske zveze, Jugoslavije, Bolgarije in Albanije. Ze se je zdelo, da se bodo razgovori uspešno končali. Tedaj pa sta se pojavili dve stvari, ki sta vse skupaj pokvarili. Prva je bila nova trgovina z usodo grških partizanov, druga pa še ena nenačelnost sovjetske delegacije.

New York Times je 15. oktobra objavil, da je sovjetski delegat Malik izjavil v OZN, da bi se sovjetska vlada odrekla zahtevam po volitvah v Grčiji, če bi grška vlada odstopila od zahtev po Severnem Epiru.

Ko so jugoslovanski časopis razkrinkali Malikovo početje, se je sovjetski diplomat umaknil. Govoril je o nekem nesporazumu, sicer pa je postavil nove predloge.

Ana Mac Cormik je zapisala 19. oktobra v New York Timesu: «Opazovalci so mnenja, da so zbadanja Jugoslavije in obtožbe «Borbe» povzročile, da je sovjetska delegacija spremerila svoje stališče».

Druga ovira za sporazum pa je bila v tem-le: sovjetska delegacija, odnosno albanska po sovjetskem naročilu, je zahtevala, naj se grška vlada obveže, da bo priznala nedotakljivost in nespremenljivost grško-albanskih meja, grška delegacija pa je odgovarjajala, naj albanska in grška vlada podpiseta v smislu Listine OZN dokument, v katerem bi se medsebojno zavezali, da «se bosta vzdržali uporabe sile proti teritorialni integriteti ali politični neodvisnosti druge stranke podpisnice», predvsem pa da bi se obe strani obvezali, da «ne bosta segali po grožnji ali uporabi sile, da bi spremenili sedanje skupne meje».

Toda sovjetska delegacija je vztrajala na zahtevi, naj Grki izjavijo, da je grško-albanska meja dokončna.

Kakor pa ni na svetu nič definitivno, tako tudi meje med državami niso definitivne. To verjetno prav dobro vedo tudi sovjetski diplomati, — spomniti se je treba samo sovjetsko-turških in sovjetsko-iranskih meja. Toda njim je bila potrebna vsaj neka ključica, na kateri bi se sporazum zadržnil, ker bi

sporazum pomenil mir na jugu Jugoslavije.

Albanska in bolgarska delegacija sta delali le to, kar jima je bilo naročeno. Albanski delegati niso bili nikoli sami. Vedno so bili v družbi sovjetskih delegatov in uradnikov. Na vsa vprašanja Komisije za pomirjenje pa so navadno odgovarjali: «Moramo vprašati vlado. Nimamo instrukcij».

Jugoslovanska delegacija je pokazala višek dobre volje, da bi prišlo do sporazuma že pred Komisijo za pomirjenje. Pa tudi kasneje je storila vse, da bi pomagala zmage pijanih monarhofašistov, in da bi prispevala k pomiritvi v Grčiji. Zato je v celoti glasovala proti resoluciji ZDA, Anglije in Avstralije, ki pravi, da vprašanje Grčije spravlja mir na Balkanu v nevarnost, napoveduje nemudoma sklicanje izrednega zasedanja Generalne skupščine OZN, če bi prišlo do novih oboroženih akcij proti Grčiji iz Bolgarije in Albanije, zahteva pa predvsem, naj vse države, članice OZN, odpovedo Bolgariji in Albaniji vsako pomoč v orožju in vojnem materialu vse dotlej, dokler specialna komisija ne ugotovi, da sta ti dve državi prenehali podpirati grške partizane.

Prav tako pa je jugoslovanska delegacija odbila tudi tisto točko sovjetske resolucije, ki zahteva upostavitve obmejne komisije na grško-jugoslovanski meji, medtem ko je v ostalih točkah podprla sovjetske zahteve, (o splošni amnestiji, o svobodnih splošnih volitvah, o kontroli OZN nad volitvami, o razpuščanju Balkanske komisije).

Zaradi svojega nenačelnega stališča je prišla sovjetska delegacija po vprašanju Grčije v tak položaj, da je samo odstopala, medtem ko je druga stran samo jemala na znanje sovjetsko odstopanje, sama pa vsilila balkanskim narodom še nadalje zglasno Balkansko komisijo, čeprav je že 17. oktobra Zahariadesovo vodstvo javilo sebi v sramoto, toda v žalost vsem resničnim prijateljem borbe grškega naroda za svobodo, da je oborožena borba grških partizanov že zatrta.

Iz popolnoma nenačelnih razlogov je sovjetska delegacija sokriva, da tudi na IV. zasedanju ni prišel konec strahotam in trpljenju grškega naroda.

Se nekaj vprašanj je, ki sicer niso bila med najvažnejšimi na IV. zasedanju, so pa važna zato, ker se v odnosu na njih zelo prepričljivo zrcali odnos posameznih delegacij in njihovih vlad do miru, mednarodne varnosti, enakopravnosti in stopnje pripravljenosti za sporazumevanje med narodi.

Taka vprašanja so: tožba Avstralije proti Madžarski, Bolgariji in Romuniji zaradi «teptanja osnovnih človeških pravic» v teh deželah; sprejem novih članov v OZN; svoboda informacij; odrejanje zločina genocida; vprašanje emigrantov.

Znano je, da je v drugem delu III. zasedanja Generalne skupščine OZN aprila 1949 leta v New Yorku avstralska delegacija obtožila «vladi Bolgarije in Madžarske, da teptata osnovne pravice in svobode človeka, vključno versko svobodo, s posebnim ozirom na nedavne procese proti reakcionarni visoki duhovščini v teh deželah.

Ni bilo treba mnogo razmišljati in si lahko ugani, da ta avstralska obtožba ni nič drugega kot pomoč potolčeni reakciji na Madžarskem in v Bolgariji. Zato tudi Generalna skupščina ni mogla skleniti nič posebnega in je bil na koncu izglasovan le sklep, naj to vprašanje ostane na dnevnem redu za IV. zasedanje. V presledku med dvema zasedanjima so Angleži in Američani poskušali pripraviti sovjetsko vlado, naj bi se njihovi ambasadorji — v skladu z določbami mirovnih pogodb — sestali v Sofiji in v Budimpešti in pretresti to zadevo. Ko je sovjetska vlada odbila vsak odgovor, so tožitelji dobili še več volje in Avstralija je raztegnila svojo obtožbo tudi na Romunijo.

Tako so bile na IV. zasedanju kar tri poönavske države na zatožni klopi. Te tri države pa so bile med 12 delegati za članstvo v OZN.

Sovjetska delegacija je že na zasedanju Varnostnega sveta v začetku septembra 1949 pokazala, da ji je mnogo do tega, da bi tudi Madžarska, Romunija in Bolgarija postale članice OZN. Ze takrat je namreč dala predlog, naj se sprejme v članstvo OZN vseh 12 kandidatov, med katerimi je bilo samo pet njenih, čeprav se je pred letom, ko so Američani postavili isti predlog, temu odločno uprla.

Človek bi pričakoval, da bo sovjetska delegacija vsaj ne-

kaj ukrenila, da bi svoje varovance čim bolj približala OZN. Toda ne. Ko je Generalna skupščina poslala pozive bolgarski, romunski in madžarski vladi, naj pridejo v New York in naj skupščini predložijo svoje zagovore, je prišel iz Sofije, iz Bukarešte in Budimpešte odločni odgovor: Ne!

Sovjetski in drugi delegati vzhodnega bloka pa so bili tudi kot zagovorniki vlad, katerim je bilo prepovedano priti v New York, slabi advokati. Njihov najbolj priljubljen, a skoraj edini argument je bil, da je avstralska tožba vmešavanja v notranje zadeve teh dežel. Tako so le izzvali nov val obtožb na račun Sovjetske zveze, ki tudi sama vodi grobo gubernatorsko politiko v teh deželah.

Libanonski delegat je še šel dalje. Trdil je, da je kršitev mirovnih pogodb prav za prav kršitev Listine OZN, ki zapoveduje vsem državam, naj spoštujejo mednarodne dogovore, da torej to ni le vprašanje Madžarske, Romunije in Bolgarije, marveč da «lahko» ima tudi resne mednarodne posledice, ker je tesno povezano z vprašanjem vojne in miru.

Delegati sovjetskega bloka so se zdajci tudi po tem vprašanju zatekli k manevrom. Branili so se s tem, da so napadali druge imperialistične dežele zaradi njihove brutalne kolonialne politike. Hkrati pa so se poskušali braniti z «dokazji», ki jih je dal proti Jugoslaviji Raikov proces. Toda ti manevri so samo poslabšali položaj obtoženih držav. K prvotni bolivijsko-kanadsko-ameriški resoluciji, ki zahteva, naj se vpraša za svet Mednarodno sodišče prava v Haagu in naj celo vprašanje ostane na dnevnem redu za V. zasedanje, je dodan še nov predlog, ki podčrtuje «veliko zaskrbljenost zaradi tega, kar se godi v Bolgariji, Romuniji in na Madžarskem, posebno še zaradi tega, ker te dežele odbijajo sleherni razgovor o tem». Vsi predlogi so bili izglasovani z veliko večino.

Samo po sebi se razume, da je bil v takem položaju z enako večino odbit tudi sovjetski predlog, naj se te dežele sprejmejo v članstvo OZN.

In kako se je stvar razvijala?

Ko je januarja 1950. leta Mednarodno sodišče prava zahtevalo odgovor bolgarske, romunske in madžarske vlade, so prišli iz Sofije, Bukarešte in Budimpešte takji odgovori, kakršne more dati le nekdo, kdor čejansko nima namena spoštovati nobene mednarodne institucije. Bolgarsko ministrstvo zunanjih zadev je navedlo največ «argumentov». Tam čitate tudi to-le: «Bolgarija ni članica OZN in zaradi tega se Listina in Statut OZN v pogledu posvetovalnih mnenj ne vežeta. Bolgarija ni sprejela in ne sprejme kompetentnostj tega sodišča in zaradi tega ono ne more biti kompetentno, da bi dajalo posvetovalno mišljenje» . . . in tako dalje. Madžarska vlada je postavila isto stvar takole: «Nasprotno prevzetim obveznostim so nekatere velike sile prepredile sprejem Madžarske v OZN in v takih okoliščinah je očitno, da nobeno telo v OZN nima kvalifikacij, da bi odločalo o tako imenovanih sporih v zvezi z izvrševanjem mirovnih pogodb». Romunija pa je gornjim «argumentom» dodala še to, da ne priznava Mednarodnega sodišča prava zato, ker «Romunija ni bila poklicana, da bi ratificirala Statut tega sodišča».

Jugoslovanska delegacija se je na IV. zasedanju vzdržala glasovanja, ko se je odločalo, ali naj se postavj obtožba proti Bolgariji, Romuniji in Madžarski na dnevni red, kajti Jugoslavija je bila in je proti vmešavanju v notranje zadeve drugih držav, ni pa mogla molče preskočiti dejstva, da so nekateri ljudskodemokratski sosodje grobo prekršili mirovne in druge pogodbe s FLRJ.

Kar pa se tiče sprejema Bolgarije, Romunije, Madžarske in drugih v članstvo OZN, je bilo stališče jugoslovanske delegacije, da se vprašanje sprejema novih članov vse predolgo zavlačuje, ker je postalo predmet nenačelnih medsebojnih ocenjevanj. Da bi se stvar pospešila, je bila jugoslovanska delegacija mnenja, da «niti neprijateljsko vedenje Bolgarije, Madžarske, Romunije in Albanije do Jugoslavije ni nepremostljiva ovira za njihov sprejem v članstvo OZN; nasprotno treba je pričakovati, da bi članstvo v OZN omogočilo tem državam, da pridejo do popolnejše zavesti o svojih mednarodnih obveznostih».

Na IV. zasedanju se je nadaljevala debata še iz III. zasedanja o potrebi, naj se v konvencijo o svobodi informacij vnesejo odredbe o sredstvih za obveščanje javnosti in da se prepo-ve širjenje lažnivih vesti.

Delegacije ZDA, Anglije in Nizozemske so predložile resolucijo, ki je odločno proti takim ukrepom. Razlog za to je jasen: ti ukrepi bi omejevali ekspanzijo monopolov v tisku in bi šibali zlorabo informacijskih organov za širjenje laži, obreko- vanj in za pritisk na majhne dežele.

Jugoslovanska delegacija je pokazala s stvarnimi primeri, kako se na Zapadu stališče Jugoslavije kaj čisto zmaličuje in kako se na Vzhodu podpihuje strnoglavljenje naše vlade. Zaradi tega je bila jugoslovanska delegacija odločno za to, da se že na tem zasedanju izdajo ukrepi, ki bi naredili konec takemu stanju.

Sovjetska delegacija je sicer tudi govorila proti temu, da bi se to vprašanje poceni vrglo z dnevnega reda skupščine. Toda pri glasovanju je pridržala svoj glas glasu ZDA in Anglije, ki sta bili za to, naj se vprašanje konvencije o svobodi informacij odloži za V. zasedanje.

Kako daleč se je znala sovjetska delegacija spozabiti v svoji nenačelnosti, se vidi tudi iz vprašanja izdelave mednarodnega zakonika o zločinih proti miru. Leta 1948 je sovjetska delegacija na III. zasedanju Generalne skupščine OZN v Parizu zelo aktivno sodelovala, da se je sestavila resolucija, v kateri je bilo naloženo komisiji za mednarodno pravo, naj izdela načrt mednarodnega zakonika o zločinih proti miru in varnosti človeštva. Na IV. zasedanju v New Yorku pa je bil isti sovjetski delegat akademik Kureckij proti načrtu, za katerega se je pred letom sanj zavaljal, češ «kvalifikacija zločinov proti miru in varnosti, kakršno bi dala neka mednarodna konvencija, bi šla na škodo nacionalne suverenosti.»

Po pravici so mu Zapadni odgovarjali: «Jasno, vi smatrate, da je mir pri vas doma nekaj drugega kot pa mir v svetu. Mar menite, da je to, kar je zločin v enem delu sveta, čednost v drugem delu sveta? Mi pa pravimo, da je mir nedeljiv!»

Jugoslovanski delegat je razlagal koristi take mednarodne konvencije, ki bi odredjala, kaj je vojni zločin in kdo je vojni zločinec. Na ta način bi mobilizirala svetovno javno mnenje proti takim zločinom in bi zato delovala kot preventivno sredstvo proti zlorabi oboroženih sil. Tudi po tem stališču jugoslovanske delegacije, sovjetski blok ni imel druge pripombe kot psovke.

Na glasovanju je bila edino sovjetska skupina proti konven- ciji o odrejanju zločina vojne.

V podobno protislovje so zašle delegacije vzhodnega bloka, ko so zahtevale naj se poljski otroci v Kanadi vrnejo v domovino in naj se emigrantom omogoči povratek v domovino, hkrati pa so podpirale sovjetsko deklaracijo, ko je z ogorčenjem od- bijala, da bi sovjetska vlada dovolila povratek v Jugoslavijo ju- goslovanskim otrokom, ki so bili nasilno zadržani v Sovjetski zvezi po zglasni resoluciji Informbiroja, in da bi sprejela v svojo domovino belogardistične elemente, vohune iz FLRJ

Da bi prepričal dvorano o raju, v katerem baje žive otroci iz inozemstva v Sovjetski zvezi, je sovjetski delegat Panjuškin prečital iz Pravde dolgo pozdravno pismo, ki ga je napisala skupina otrok španskih republikancev, ko je končala neke sred- nje šole, in v katerem se ta skupina zahvaljuje Stalinu, «pre- ljubemu očetu», «plemenitemu dobrotniku», «tvorcu predrage domovine Sovjetske zveze», za to, da se lahko šola, poučarjajoč, da «njihovi bratje na zapadu ječijo v temi in neznanju».

To nesmotrno početje Panjuškina so Zapadni takoj izkoristi- li. Napadli so sovjetskega delegata, da je prav to pismo najbolj zgovoren dokaz, kako so sovjetske oblasti že v teh mladih scih ubile vsako ljubezen do njihove stare domovine in vsako pravi- lno predstavo o svetu zunaj meja Sovjetske zveze.

Jasno je, da ni bilo mogoče braniti in glasovati za sovjetsko nenačelno stališče, če si hotel biti dosleden politiki iskrenosti, mednarodne varnosti, vzajemnega spoštovanja in miru.

Toda o splošnih vprašanjih, kjer interesi sovjetske vlade ni- so bili tako neposredno tangirani, je tudi sovjetska delegacija navadno zastopala napredno stališče. Naravno je, da se je v takih primerih glas Jugoslavije našel na isti strani z glasom sovjetske delegacije. Ni namreč važno to, s kom glasuješ, mar- več kako glasuješ, ali glasuješ v interesu napredka, miru, svobo- de in enakopravnosti med narodi, ali pa v korist reakcije, ne- mirov, tlačanja in neenakopravnosti med narodi.

Tako je jugoslovanska delegacija glasovala skupno s sov-

jetsko in s še nekaterimi delegacijami za razpustitev Korejske komisije, ki samo seje razdor v Južni Koreji, za čim prejšnjo osvoboditev in osamosvojitve bivših italijanskih kolonij, proti nameram, da se veličastne zmage kitajskega ljudstva prikažejo kot rezultat intervencije in neposredne pomoči tuje sile.

Jugoslovanska delegacija je jasno povedala vsemu svetu, kako visoko ceni zmago velikega kitajskega naroda, dobro ve- doč, da je zmaga kitajskega ljudstva velikega pomena za vse človeštvo in da je bila mogoča le zaradi tega, ker so se voditelji borbe kitajskega ljudstva naslanjali na prvi vrsti na svoje do- mače revolucionarne sile. To je jugoslovanska delegacija pove- dala jasno in brez ozira na to, da «kitajski komunisti podpirajo sovjetsko vlado v njeni kampanji proti Jugoslaviji, čeprav ni- majo pojma o položaju v Jugoslaviji in o našem stališču» (Kar- delj), zakaj Jugoslovani so take vrste ljudje, kakor je nekdo re- kel, ki svojega stališča in svojih pogledov na zgodovinske do- godke ne oblikujejo na osnovi trenutnega političnega opor- tunizma.

V. Pomen IV. zasedanja generalne skupščine OZN

Zapadni tisk, posebno ameriški, je skoraj soglasno ocenil, da pomeni IV. zasedanje velik napredek v borbi za mir in medna- rodno varnost. V Biltenu ameriškega ministrstva zunanjih zadev med drugim prav tako piše, da je «Generalna skupščina kot svetovni forum v veliki meri izvršila svojo nalogo».

V tem biltenu se govori o naslednjih uspehih: soglasnost o vprašanju programa tehnične pomoči zaostalim deželam; rešitev problema bivših italijanskih kolonij, katerih narodi težijo za po- polno osamosvojitvijo; likvidacija spora okrog Indonezije ob proglasitvi neodvisnosti Združenih držav Indonezije; dejstvo, da je Jugoslavija, majhna socialistična dežela, vodila na Gene- ralni skupščini «samostojno in konstruktivno kritiko».

Angleška sodba je skromnejša. Reuter sicer tudi govori o uspehih in postavlja kot «najbolj prepričljiv uspeh» izvolitev Jugoslavije v Varnostni svet. Govori pa tudi o neuspehih in opozarja, da ni bil storjen nič korak dalje v tako važnih vpra- šanjih, kakor so: vprašanje kontrole atomske energije, prepo- ved atomske bombe in vprašanje razorožitve. Med velike uspe- he zasedanja šteje Zpad tudi «skoraj soglasno» odklonitev «omnibusa» Višinskega, Zapadnim imperialistom je res uspelo, da so s pomočjo svojega glasovalnega stroja vsilili Generalni skupščini v glavnem vse tisto, za kar so se med seboj zedinili. Sovjetska delegacija je bila s svojo nepristopnostjo in neprin- cipialnostjo kriva, da je bila na IV. zasedanju tudi v glasovanju sama kakor nikoli doslej. Austin je na proslavi obletnice OZN dejal, da je «sovjetska taktika v OZN uresničila popolno eno- tnost v nesovjetskem delu sveta».

Drugače je ocenila stvar sovjetska delegacija. Ko je v fran- coski lukj Le Havre pristopil k vračajočemu se Višinskemu dopisnik francoskega komunističnega lista «Ce Soir» in ga vpra- šal, kaj menj o zasedanju, je Višinski izbruhnil: «Besen sem. Nisem zadovoljen z nobenim sklepom, ki je bil sprejet». Do- polnil ga je Malik, ko je dejal na sklepni seji, da se IV. zasedanje ne more oceniti pozitivno predvsem zato, ker je skupščina odbila predloge Višinskega. Ves informbirojevski tisk pa je dodal k temu še to, kar poraženj Malik ni mogel reči, namreč dejstvo, da je bila Jugoslavija izvoljena v Varnostni svet.

Tukaj torej tiči zajec: Skupščina ni uspešna, ker so odbiti sovjetski predlogi o paktu velikih in ker je Jugoslavija izvo- ljena v Varnostni svet. Toda to še ni vse. Sovjetska delegacija je bila zelo nezadovoljna tudi zaradi tega, ker je javno mne- nje prav na osnovi njene taktike na IV. zasedanju uvidelo, da so bili razlogi njene nespravljivosti in nepopustljivosti le pre- često neprincipialni. Neprincipialni pa so bili zato, ker niso izvirali vedno prvenstveno iz skrbni za svetovnim mirom in varnostjo narodov, ampak iz sebičnih interesov hegemonističnih tendenc sovjetske vlade.

Danes ni več nobena tajnost, da sovjetska vlada vodi kam- panjo za mir in straži z neposredno vojno nevarnostjo ne zato,

Ker bi bila prepričana, da je res tako, ampak zato, ker ji je potrebno tako za njeno hegemonistično politiko, podrejanja in neenakopravnosti. Se do nedavna so sovjetski diplomati na mednarodnih konferencah stalno opozarjali na žalostno usodo Društva narodov. Upravičeno so poudarjali, da je do druge svetovne vojne privedel poleg drugega tudi princip politike močnejšega v DN. Vendar, kaj drugega kakor politiko močnejšega pomeni predlog Višinskega za pakt petorice? Zelo močno in učinkovito sredstvo v sovjetski borbi za mir je bilo dosledno razkrinkavanje fašističnih ostankov in njihovih zagovornikov. Toda, ali se da spojiti odkriti poziv Stalina nemškemu nacionalizmu za skupno vladanje nad Evropo in dosledna borba proti fašističnim ostankom ter proti vojnihojskaškim krogom v imperialističnem svetu?

V oči je bilo, kako je sovjetska delegacija odbijala tudi pozitivne sklepe, največkrat iz razlogov, ki so vse kaj drugega kot pa v skladu z načelom, da je treba jemati svet takšen, kakršen je in izkoriščati v borbi za napredek vsa nasprotja. Tako je sovjetska delegacija — baje zavoljo tega, ker je načelno proti kolonialnemu sistemu sploh — glasovala nenačelno tudi proti temu, da bi se priznali nekateri ukrepi za okrepitev prosvetnega dela skrbniških držav v kolonialnih deželah Afrike. Ker je sovjetska vlada načelno proti temu, da bi močnejše in industrijsko bolj razvite države izkoriščale ekonomsko nerazvite dežele, se je sovjetska delegacija nenačelno in trdovratno več tednov borila proti programu tehnične pomoči zaostalim deželam. Ker je sovjetska vlada načelno proti temu, da bi se OZN kakor koli spremenila v orodje nasilja, je sovjetska delegacija na IV. zasedanju nenačelno glasovala tudi proti stražarski službi OZN in se norčevala iz generalnega sekretarja OZN, nazivajoč ga «komandanta na belem konju» (Višinski).

Beloruski delegat se je iz načelnega stališča, da samo suverene države lahko nastopajo kot stranke pred haškimi sodiščem, upri temu, da bi bila ta pravica dodeljena tudi kneževini Lichtenstein, ki po njegovem mnenju ni suverena dežela zato, ker ima carinsko unijo s Švico in ker jo pred svetom zastopajo švicarski diplomati. Ko je nato angleški delegat pikro pripomnil, da Belorusija in Ukrajina, ki imata v SZ isti položaj kot Texas v ZDA, prav tako nimata svojih predstavnikov pri drugih državah, je beloruskemu delegatu pomagal Ukrajinec in nenačelno odgovoril, da ukrajinska vlada še vedno ni priznala londonske vlade in da zato tam nima svojega predstavnika. Še to; čeprav sovjetski voditelji v besedah vedno zastopajo načelo o samoodločbi narodov, niso v svojih predlogih o internacionalizaciji Jeruzalema in o bodočnosti bivših italijanskih kolonij niti z besedo omenili, da je treba vprašati tudi tamkajšnje ljudstvo, kaj misli o predlogih, ki so bili postavljeni pred OZN.

Dasi je, končno, sovjetska vlada načelno za principe enakopravnosti in spoštovanja vseh narodov, so sovjetski delegati v svoji nenačelni borbi često padali v take okoliščine, da je moralo predsedstvo OZN opozarjati Manuilskega, da so vse države, članice OZN, enakopravne in da naj zato preneha z žalitvami, podcenjevanjem in oštevanjem. Ker pa je nad sovjetskim ljudstvom, ki je v Oktobrski revoluciji dalo neprecenljiv prispevek stvari delavskega razreda vsega sveta, zagospodoval vsemogočni aparat birokratičnega centralizma, je sovjetska delegacija ob vsakem novem, nepredvidenem vprašanju na IV. zasedanju bila predmet komentarjev in posmehovanja. Če je le prišlo na dnevni red nekaj, kar ni bilo predvideno, je sovjetski delegat navadno zahteval, naj se seja odloži, da bi se vprašanje lahko bolj temeljito preštudiralo, ali pa se sploh ni udeležil debate. Ker v Sovjetski zvezi še po tridesetih letih socializma preseljujejo in razseljujejo cele narode, «ker se niso pokazali koristni za socialistično skupnost», se daje sovražnikom socializma možnost, da obtožujejo SZ celo za genocid, navadni komunist v Ameriki pa se vprašuje: «Kakšna ureditev je v Sovjetski zvezi, ko učiteljica Kosenkina po tridesetih letih socializma skače iz nadstropja sovjetskega konzulata v New Yorku, da se ji ne bi bilo treba vrniti v SZ? Kaj se je zgodilo tako nevarnega v svetu, da so morali v Sovjetski zvezi po nepolnih dveh letih ponovno uvesti smrtno kazen in razveljaviti prejšnji zakon, ki je prepovedoval smrtno

kazen in je pomenil, kakor je rekla tedaj Višinski, «zgodovinski dogodek v nadaljnjem razvoju SZ?»

Tako so revizionizem Sovjetske zveze, naprotje med njenimi besedami in dejanji ter nenačelno stališče sovjetske delegacije vodilne zahodne delegacije temeljito izkoristile kot orožje proti Sovjetski zvezi sami. Ker je uračna teza današnjih sovjetskih voditeljev, da mora delavski razred na svetu rešiti samo Sovjetska armada in da morajo biti napori delavskega in naprednega gibanja v svetu sploh usmerjeni v prvi vrsti na obrambo in krepitev Sovjetske zveze, je dana imperialističnim in antidemokratskim silam v svetu možnost, da vsako napredno gibanje proglase za peto kolono Sovjetske zveze, v vrstah proletariata v Zapadni Evropi in v odvisnih deželah sploh pa se širita malodušje in zmeda. Delavci v Italiji takole razmišljajo: «Sovjetski in naši voditelji nam pravijo, naj se borimo za mir. Hkrati pa nas sovjetski in naši voditelji prepričujejo, da nam svobodo mora prinesiti le Sovjetska armada. Vsem je znano, da je današnji mir za nas le ječa in grob. Vsem je jasno, da Sovjetska armada, ki nas, kakor nam pravijo, edina lahko reši, lahko pride k nam le, če bo vojna. Torej bi se mi prav za prav morali boriti proti miru in za vojno ali pa poskušali, da se rešimo sami!»

Zahvaljujoč taki politiki VKP(b), je vodstvo francoske KP ob krizi francoske vlade jeseni 1949. leta vrglo parolo «Za mir» in apeliralo na vladajoče kroge, naj sprejmejo tudi KP v vlado. Vodstvo KP Italije pa je napadlo in množično izgnalo iz Partije «kot trockiste in titiste» tiste poljedelske delavce in brezzemljaše na jugu Italije, ki so si med seboj razdelili fevdalno in veleposestniško zemljo.

Odraz takega malodušja in brezperspektivnosti v delavskih vrstah kapitalističnih dežel niso le porazni izidi volitev v Avstriji, Danski, Norveški preteklo leto, ampak tudi naglo padanje članstva KP in bralcev komunističnih časopisov v deželah kapitalizma. Samo nekaj primerov: «Humanité», glasilo KPF, so tiskali 1947. leta v 400.000 izvodih, konec 1949. pa le v 246.800 izvodih. «Ce Soir» je padej v istem razdobju s 420.000 na 254.000. Glasilo zapadnonemške KP so v začetku 1949. leta tiskali še v 344.000 izvodih, konec istega leta pa le v 170.000 izvodih. Nujno je, da v takih okoliščinah in s tako politiko Sovjetska zveza le izgublja in sama izziva osamljenje. Kaj drugega kot pot v osamljenost pomeni odluk sovjetske vlade, da zapusti vse organe OZN, dokler se ne reši vprašanje kuomin-tangovih in Mao Ce Tungovih delegatov v OZN? Toda to še ni vse. Tako početje sovjetskih voditeljev pomeni tudi namerno izolacijo LR Kitajske od ostalega sveta.

Razumljivo je, da je v takem položaju svet sprejel kolajsanje nastopanje delegacije socialistične Jugoslavije na IV. zasedanju OZN in da je ime Titove Jugoslavije postalo simbol borbe za svobodo, za demokracijo in proti hegemoniji ne glede na to, pod kakšnimi gesli in v imenu katere ideologije se hegemonija vsiljuje manjšim narodom.

Zapadni tisk je različno tolmačil borbo jugoslovanske delegacije. Na splošno je bilo v njem več pozitivnega kakor pa negativnega. V nekaterih vprašanjih pa se je očitno videlo, kako vodilni krogi na Zapadu nekatere stvari iz današnje borbe naših narodov načrtno prikrivajo javnosti. Tako nobeden časopis ni prinesel niti enega argumenta, ki jih je jugoslovanska delegacija navajala v obrambo pred nesramnimi klevetami o take imenovani zaroti jugoslovanskih voditeljev in Raika proti deželam Informbiroja. Tudi niso bili redki primeri, kadar so buržujski časopisi potvarjali izjave in stališče delegacije FLRJ. Tako so prikazali stališče jugoslovanske delegacije, naj se okrepi v kolonijah prosvetno delo, kot «pro-ameriško». Džilasov govor, v katerem je dejansko obsodil hinavščino sovjetske delegacije, toda v katerem je razgalil tudi hegemonistične in nemiroljubne tendence angloameriškega imperializma, so objavili vsi časopisi brez izjeme v smislu gesla: «Jugoslavija pomaga miroljubnim ameriškim korakom in napada sovjetski načrt». Iz Vilfanovega govora o tehnični pomoči zaostalim deželam preko OZN je časopisje natisnilo predvsem tisti del, kjer se govori o izkoriščevalski politiki SZ, ni pa bilo nobene besede o pozitivnih predlogih, ki jih je dala Jugoslavija v tej zvezi.

VLKA ČERVENKOVA

Pod tem naslovom je prinesla «Borba» daljši članek o Bolgariji in novem kurzu, ki proglašajo vso dosežanjo politiko Partije posebno še dokler je bil na njenem čelu Dimitrov, kot škodljivo in napačno.

Na plenumu CK BKP 16. in 17. januarja t. l. je imel Vlko Červenkov referat o pomanjkljivosti v partijskem delu in o nadaljnjih nalogah.

Červenkov zastavlja Partiji naloge, ki popolnoma nasprotujejo liniji graditve socializma v Bolgariji, katero je začrtal Georgij Dimitrov na petem kongresu BKP. Červenkov pravi, da osnovna in glavna naloga partijskega vodstva ni, boriti se za industrializacijo in elektrifikacijo države, marveč za upostavitve lastne materialne baze socializma (po mnenju Červenkova je to «nacionalizem»), marveč prilagoditi bolgarsko gospodarstvo potrebam ZSSR. (Glavne in najnujnejše naloge, je rekel Červenkov 16. decembra, so: «Brezpogojno povečati kmetijsko proizvodnjo ter »proizvodnjo ruč in pisanih kovin za izvoz», bolgarski agrarni proizvodi in pisane kovine pa gredo, kakor vemo, v ZSSR, z njimi razpolaga sovjetska zunanja trgovina.) Osnovna in glavna naloga partijskega vodstva je dalje vzgajati in pripraviti Partijo, da bo «do kraja in brezpogojno zvesta in vdana ZSSR, VKP(b) ter našemu velikemu in ljubljenu tovarišu Stalinu» (referat na plenumu). Bolgarski voditelji in tisk nenehno poudarjajo, da je «odnos do ZSSR preizkušnja resničnega patriotizma ter dejanske ljubezni in vdanosti do naše domovine».

Voditelji ZSSR so si preko svojih ljudi v CK BKP (med drugimi tudi preko Červenkova) tudi doslej prizadevali, da bi Bolgarijo spremenili v agrarno in surovinsko področje, prilagojeno potrebam sovjetskega gospodarstva. Novo je samo to, da se jim zdijo v ZSSR potrebno, da se mora takšna politika v sedanjih razmerah in pogojih v Bolgariji bolj določno in odkrito postaviti kot linija VKP(b) in da je treba kompromitirati politiko Georgija Dimitrova prav zato, ker je usmerjala (kolikor je bilo to pri takšni sestavi vodstva možno) napore ljudstva in Partije na zgraditev lastne materialne baze socializma kot pogoja za nacionalno neodvisnost, enakopravnost in napredek.

Tik pred plenumom je bil Červenkov v Moskvi in je govoril s Stalinom, o čemer sta pisala bolgarski in sovjetski tisk. Tass ga je takrat nazval «voditelj bolgarskega naroda». Bolgarski narod je prvič v radiu Moskva slišal, da je Červenkov njegov «voditelj». Po smrti Dimitrova ljudske množice nikomur niso dale tega naziva in priznanja, najmanj pa Červenkovu. Sodeč po vsebini in tonu tega referata tudi Červenkov sam meni, da je po smrti Dimitrova in Kolarova, po aretaciji in izključitvi 12 članov CK (kolikor se da zvedeti iz bolgarskega tiska), po aretaciji in odslovitvi več ministrov in kompromitiranju — tako ali drugače — skoraj vseh starih in uglednih partijskih delavcev napočil tudi njegov čas. Červenkov napoveduje vojno vsem, ki si drznejo nasprotovati politik sedanjega vodstva BKP, na drugi strani pa zelo ostro kritizira zunanjo politiko Partije in skuša tako zbrati okrog sebe prijatelje ljudske množice, ker ve, da hočejo vedeti, kdo je kriv njihovega sedanjega težkega položaja in da zahtevajo izhod iz sedanjega situacije.

Gospodarsko in politično stanje je zdaj v Bolgariji res

težavno. Bolgarski tisk piše o «določnem demoraliziranju delovnih ljudi», o razpadanju privatnega gospodarstva na vasi, o «neizpolnitvi plana industrijske proizvodnje zaradi pomanjkanja surovin in elektroenergije», o «strogem varčevanju s kruhom» in podobno. Vlada je bila primorana, da je storila zadnje čase vrsto novih ukrepov na področju odkupa, prehrane, trgovine, prometa itd. Kljub obrekovalni gonji in sovražni politiki bolgarskega vodstva proti Jugoslaviji so simpatije bolgarskega ljudstva do naše borbe in Partije čedalje večje. Mnogične aretacije komunistov in odstranitev starih partijskih delavcev s položajev so še povečale nezaupanje, zbežanost in politično negotovost bolgarskih množic.

Červenkov skuša izkoristiti takšen polčlaj zase. Kritizira na desno in levo, poziva na kritiko od spodaj, iz množic. Svoj napad na politiko Georgija Dimitrova skuša zakrinkati in prikriti s citiranjem besed samega Dimitrova, ker zaradi neomejene ljubezni bolgarskega naroda do Dimitrova drugače ne sme ravnati. Toda kljub vsem citatom je popolnoma očitno, da je napad na Dimitrovo politiko graditve socializma v Bolgariji glavna naloga referata in plenuma. (Saj ni prvič, da Červenkov Dimitrova obrekuje. Proti Dimitrovu je napisal knjigo, ki so jo vzeli iz prodaje, ko se je Dimitrov vrnil z lipskega procesa v Moskvo.) Glejte, kako modruje Červenkov v svojem referatu o vzrokih sedanjega stanja v Bolgariji:

«Priznati moramo, da je v naših vrstah, v vsej naši praksi, dolgo po 9. septembru 1944, veljalo in prevladovalo naziranje o specifični poti razvoja naše države, ki nas bo nekega dne privedla v socializem. To naziranje je izhajalo iz predpostavke, da bo razredna borba po 9. septembru čedalje milejša, da bomo lahko v nasprotju s Sovjetsko zvezo prišli v socializem brez diktature proletariata, brez bolečin, tako rekoč organsko, pod pritiskom procesa, s kvantitativnim povečanjem našega uspeha. Odtod tudi sodelovanje s predstavniki buržoaznega razreda, ki so takoj po 9. septembru postajali čedalje pohlevnejši. To naziranje nas je oviralo, da nismo o pravem času upostavili novega odnosa do raznih slojev na vasi, ki bi moral orientirati Partijo na neogibno zaostritev razredne borbe. Prav zaradi takšnega naziranja smo trpeli pod škodljivim vplivom »titovcev«. To pomeni, da je bila ocena položaja napačna in da je posrežoval Dimitrov napačno taktiko in strategijo Partije. V tem vidi Červenkov »glavni vzrok, da nas je trajčokostovščina presenetila«. Dalje pravi Červenkov, da je »partijskemu vodstvu manjkala nujno potrebna kolektivnost v delu, zaradi česar Centralni komite in njegov Politbiro kot celota nista bila polnomočna voditelja političnega, družbenega in gospodarskega življenja v državi«. «Ni bilo kritike in samokritike», «vladal je gnili liberalizem», «aparati Centralnega komiteja ni bil organiziran», «naše problematike nismo teoretično proučili» itd. Červenkov pravi, da je takšna politika Partije, dokler jo je vodil Dimitrov, omogočila, da se je pojavil «nacionalizem», omogočila je Trajču Kostovu in trajčokostovščini, da sta razbijala gospodarstvo in Partijo ter privedla državo do sedanjih težav, ki jih mora prenašati bolgarski narod.

«Zdaj je popolnoma očitno, na kako gnilih in smrtonosnih tleh smo stali. O pravem času smo storili potrebne ukrepe in za to se moramo zahvaliti tovarišu Stalinu, CK VKP(b) in resoluciji Informbiroja iz junija 1948».

(Nadaljevanje sledi)